

Warszawa dnia 30.08.2023

Recenzja rozprawy na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki medyczne lek med. Agnieszki Jodzis

pt.” Opinia pacjentek o cięciu cesarskim a preferowana droga ukończenia ciąży – zmiany na przestrzeni ostatniej dekady „

Promotor: dr hab. n. med. i n. o zdr. Anna Różańska-Walędziak

Przedstawiona rozprawa doktorska jest cyklem trzech powiązanych tematycznie publikacji, dotyczących zmian stanu wiedzy i opinii a także preferencji pacjentek co do optymalnej drogi ukończenia ciąży oraz potencjalnych czynników, które na nie wpływają, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości znieczulenia okołoporodowego.

Praca liczy 78 stron i zawiera : wykaz publikacji wchodzących w skład pracy doktorskiej, wstęp uzasadniający połączenie trzech publikacji w jeden cykl , założenia i cel pracy, podsumowanie i wnioski oraz wykaz piśmiennictwa. Ponadto w skład rozprawy wchodzi kopie opublikowanych prac, opinia Komisji Bioetycznej, oświadczenia wszystkich współautorów publikacji oraz wzór ankiety. Dołączone są również streszczenia w języku polskim i angielskim oraz wykaz stosowanych skrótów.

Publikacje stanowiące podstawę rozprawy doktorskiej są to trzy prace oryginalne opublikowane w recenzowanym czasopiśmie anglojęzycznym Medicina Lithuania o łącznym współczynniku oddziaływania 8,844. Lek. med. Agnieszka Jodzis jest pierwszym autorem w dwóch z niżej wymienionych prac oraz drugim współautorem w jednej z nich:

1.Agnieszka Jodzis, Maciej Walędziak, Krzysztof Czajkowski, Anna Różańska- Walędziak. A decade of wishes - changes in maternal preference of the mode of delivery among Polish women over the last decade. Medicina-Lithuania. 2021; 57(6): 1-8.

2. Agnieszka Jodzis, Maciej Walędziak, Krzysztof Czajkowski, Anna Różańska- Walędziak. Intrapartum analgesia-have women's preferences changed over the last decade? *Medicina-Lithuania*. 2022; 58(1): 1-9.

3. Maciej Walędziak, Agnieszka Jodzis, Anna Różańska-Walędziak. Factors Influencing Polish Women's Preference for the Mode of Delivery and Shared-Decision Making: Has Anything Changed over the Last Decade? *Medicina-Lithuania*. 2022; 58(12): 1782.

Piśmiennictwo obejmuje 42 prace opublikowane w większości w latach 2016-2020.

Celem badania, które jest podstawą rozprawy doktorskiej było ustalenie, jak zmieniły się preferencje i wiedza pacjentek na temat cięcia cesarskiego na przestrzeni ubiegłego 10-lecia i czy można wyróżnić czynniki, które spowodowały ewentualne zmiany. Dodatkowo przeanalizowano wiedzę i opinie kobiet na temat istniejących metod znieczulenia okołoporodowego, zakładając że zredukowanie bólu okołoporodowego może obniżyć odsetek pacjentek obawiających się porodu siłami natury z powodu lęku przed bólem. Wobec powszechnego trendu, który w Polsce jest szczególnie widoczny- zwiększenia odsetka cięć cesarskich w stosunku do liczby porodów drogą naturalną można założyć, że poprawa wiedzy pacjentek na temat dostępnych metod znieczulenia może wpłynąć na zmianę ich preferencji w kierunku porodu drogami natury.

Przedstawione publikacje są wynikiem przeprowadzonego badania, które zaprojektowano jako badanie prospektywne z oceną w dwóch punktach czasowych – w 2010 i 2020 roku, w grupie 1175 pacjentek w 2010 roku i w grupie 1033 pacjentek w 2020 roku. Badanie zostało przeprowadzone przy pomocy anonimowego kwestionariusza, który pozwolił uzyskać dane dotyczące wiedzy pacjentek o cięciu cesarskim, ich opinii i preferencji odnośnie optymalnej drogi ukończenia ciąży, możliwości współdecydowania z lekarzem, jak również metod znieczulenia stosowanych w trakcie porodu oraz wykonywania cięcia cesarskiego na życzenie.

W pierwszej z prezentowanych prac przeanalizowano zmiany w opinii kobiet na temat preferowanej drogi porodu, współdecydowania z lekarzem prowadzącym o wyborze drogi ukończenia ciąży oraz o cięciu cesarskim na życzenie i jego miejscu w opiece medycznej.

Najważniejszym z wyników badania był znaczący wzrost odsetka kobiet, dla których cięcie cesarskie było optymalną metodą ukończenia ciąży, odpowiednio od 44,0% w 2010 roku do

56,0% w 2020 roku i zmniejszenie odsetka kobiet preferujących poród siłami natury, od 58,0% w 2010 roku do 42,0% w 2020 roku.

Ponadto zaobserwowano znaczący wzrost odsetka kobiet, które uważają, że to do nich należy wyłącznie decyzja o drodze zakończenia ciąży oraz spadek liczby kobiet, które akceptują cięcie cesarskie wyłącznie ze wskazań medycznych.

W drugiej z prac wchodzących w skład cyklu analizowano wiedzę i preferencje kobiet na temat stosowanych metod znieczulenia porodu, ich efektywności oraz potencjalnych konsekwencji zdrowotnych.

W odstępnie dekady stwierdzono znaczący wzrost odsetka kobiet zainteresowanych skorzystaniem ze znieczulenia w czasie porodu od 67,9% w 2010 roku do 73,9% w 2020 roku a ponad 50% respondentek wskazało znieczulenie zewnątrzoponowe jako jedyną ich zdaniem skuteczną metodę łagodzenia bólu porodowego.

W trzeciej pracy wchodzącej w skład cyklu przeanalizowano czynniki mające wpływ na preferencje pacjentek w zakresie drogi ukończenia ciąży, poziomu współdecydowania z lekarzem oraz cięciu cesarskim na życzenie. W obu punktach czasowych stwierdzano wzrost odsetka kobiet preferujących poród siłami natury wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia, a zwłaszcza w grupie kobiet z wykształceniem medycznym. Interesujące jest równocześnie obniżenie odsetka kobiet preferujących poród siłami natury we wszystkich grupach wykształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem grupy pacjentek z wykształceniem podstawowym w roku 2020 w porównaniu z 2010.

Zdecydowanie wzrósł odsetek pacjentek przekonanych o swoim autonomicznym prawie do wyboru drogi porodu we wszystkich grupach a zatem i możliwości wykonywania cięcia cesarskiego na życzenie.

Na podstawie uzyskanych wyników Autorka przedstawia następujące wnioski:

1. Nie nastąpiła istotna zmiana poziomu wiedzy i preferencji pacjentek w badanych punktach czasowych w stosunku do metod łagodzenia bólu porodowego. Nadal dominuje preferencja w kierunku znieczulenia zewnątrzoponowego,

2. Konieczna jest edukacja pacjentek na temat realnych zagrożeń i konsekwencji związanych z porodami operacyjnymi. Podnoszenie poziomu świadomości pacjentek przez osoby z wykształceniem medycznym, poprzez propagowanie wiedzy o cięciu cesarskim, porodzie siłami natury i metodach łagodzenia bólu porodowego może zredukować odsetek cięć cesarskich wpływając na główny czynnik modyfikowalny – lęk przed porodem i związanym z nim bólem.

3. Ze względu na wyraźny wpływ wywiadu porodu siłami natury na zmniejszenie odsetka pacjentek wybierających cięcie cesarskie jako preferowaną metodę porodu, pacjentki w pierwszej ciąży powinny być informowane o pozytywnym wpływie porodu siłami natury na zdrowie matek i dzieci.

Uwagi recenzenta

ocena merytoryczna pracy

Temat, który podjęła doktorantka wynika z faktu, że w ciągu ostatnich lat w znaczący sposób zaobserwowano wzrost odsetka cięć cesarskich w stosunku do liczby porodów naturalnych i Polska znajduje się w czołówce krajów, w których trend ten jest szczególnie widoczny.

Przeanalizowanie przyczyn tego niepokojącego zjawiska i wykrycie czynników, które mogą być zmodyfikowane może potencjalnie wpłynąć na zredukowanie liczby porodów operacyjnych, a co za tym idzie zmniejszenie odsetka powikłań okołoporodowych.

Niewątpliwie jednym z tych czynników jest coraz większy dostęp kobiet do informacji medycznych oraz możliwość dzielenia się doświadczeniami w mediach społecznościowych co może wpływać na ewentualne wybory pacjentek oraz rosnącą presję na lekarzy jako że coraz większy odsetek kobiet domaga się możliwości podejmowania autonomicznej decyzji i możliwości wyboru drogi porodu.

Jak pisze Autorka „wśród czynników, które rozważane są jako leżące u źródła narastającego trendu cięć cesarskich jest między innymi presja wywierana przez pacjentki preferujące cięcie cesarskie na lekarzy położników”.

Trzy przedstawione publikacje stanowią jeden tematyczny ciąg i pokazują zmianę świadomości i

preferencji kobiet w zakresie badanych zagadnień na przestrzeni 10 lat.

Chciałbym szczególnie podkreślić niezwykle ciekawą koncepcję pracy oraz oryginalny sposób podejścia do tematu jakim jest rosnąca liczba cięć cesarskich poprzez analizę preferencji kobiet w tym zakresie.

Polska znajduje się w czołówce krajów, o najwyższym odsetku cięć cesarskich i odwrócenie tego niekorzystnego trendu wymaga szeregu działań nie tylko medycznych ale również uświadamiających kobiety i informujących je o ewentualnym ryzyko porodu operacyjnego zarówno dla matki jak i płodu.

Interesującym i zarazem niepokojącym spostrzeżeniem jest widoczna tendencja spadkowa w zakresie akceptowania cięcia cesarskiego jako procedury wykonywanej wyłącznie ze wskazań medycznych, szczególnie zaznaczająca się w grupie z wykształceniem medycznym, od 50,5% w 2010 roku do 36,8% w 2020 roku.

Badanie przy pomocy kwestionariusza na dużej grupie kobiet (ponad 1000) oraz duży odstęp czasowy pomiędzy dwiema ankietami (10 lat) pokazuje w sposób wiarygodny i obiektywny zmieniające się preferencje kobiet oraz ich stan wiedzy na temat porodów operacyjnych i naturalnych. Ciekawym wynikiem jest wykazanie związku pomiędzy wykształceniem kobiet i ich opiniami o preferowanej drodze porodu oraz coraz większa chęć podejmowania autonomicznych decyzji w kwestii wyboru tej drogi.

Praca ma charakter unikatowy i stanowi oryginalny wkład w rozwiązanie tego problemu poprzez między innymi badanie wiedzy kobiet na temat bólu związanego z porodem naturalnym i zabiegowym oraz możliwych metod znieczulenia.

Wyniki badania mogą być cenną wskazówką w jaki sposób i w jakim zakresie należy modyfikować przekonania pacjentek na temat bezpieczeństwa porodów zabiegowych i naturalnych co może potencjalnie zmniejszyć presję na lekarzy położników i przyczynić się do zmniejszenia odsetka cięć cesarskich.

Uwagi dotyczące konstrukcji pracy.

W części zatytułowanej – „Wstęp uzasadniający połączenie wskazanych publikacji w jeden cykl,

jak i komentujący osiągnięcie naukowe kandydatki na tle dotychczasowego stanu wiedzy”
Autorka zamieściła obszerny opis wyników trzech prezentowanych publikacji zatem ta część w mojej opinii powinna być też w ten sposób zatytułowana.

Dalsza część „ Założenia i cel pracy „ zawiera wiele informacji ogólnych, które w moim przekonaniu powinny znaleźć się częściowo we wstępie i poprzedzać prezentowany opis wyników.

Autorka nie ustrzegła się drobnych błędów stylistycznych lub błędów drukarskich, które pozwoliłem sobie wyszczególnić poniżej.

W zdaniu na stronie 14 : „Najważniejszym z wyników badania był zauważalny znaczący wzrost odsetka kobiet, dla których cięcie cesarskie było optymalną metoda ukończenia ciąży, odpowiednio od 44,0% w 2010 roku (powinno być 2010 roku) do 56,0% w 2020 roku ($p < 0,05$) i równoległe obniżenie się odsetka kobiet preferujących poród siłami natury, od 58,0% w 2010 roku do 42,0% w 2020 roku”.

We wstępie na stronie 15 w zdaniu: „Ze względu na fakt, że lęk przed bólem towarzyszącym porodowi jest jednym z najważniejszych czynników prowadzących do preferowania przez pacjentek (powinno być- „przez pacjentki”) cięcia cesarskiego, które często w ich przekonaniu nie wiąże się z dolegliwościami bólowymi, poprawa świadomości różnych metod łagodzenia bólu w czasie porodu może być czynnikiem redukującym narastający trend cięć cesarskich, stąd praca jest naturalną kontynuacją pierwszej dotyczącej zmiany preferencji pacjentek dotyczących wyboru optymalnej drogi porodu”.

Zamiast sformułowania: „poprawa świadomości różnych metod łagodzenia bólu,, , które w mojej opinii jest niejasne sugerowałbym raczej : wzrost wiedzy pacjentek lub lepsza edukacja pacjentek na temat metod łagodzenia bólu.

W części: Założenia i cel pracy w zdaniu:

„Zaufanie decyzji i wiedzy lekarza prowadzącego zależy od uzyskanego stopnia relacji pomiędzy lekarzem prowadzącym a ciężarną pacjentką oraz przekazanej pacjentce medycznie ugruntowanej wiedzy” . Zamiast tak sformułowanego zdania sugerowałbym raczej następujące :

„zaufanie do lekarza prowadzącego oraz przekazanie pacjentce ugruntowanej wiedzy medycznej jest kluczowe w kwestii akceptowania podejmowanych decyzji o wyborze drogi porodu .

W zdaniu „Wśród czynników, które rozważane są jako leżące u źródła narastającego trendu cięć cesarskich rozważana jest między innymi presja wywierana przez pacjentki preferujące cięcie cesarskie na lekarzy położników”. Podwójnie użyte słowo „rozważana” zastąpiłbym innym np. „brana jest pod uwagę”.

Wymienione drobne błędy stylistyczne lub drukarskie nie wpływają rzecz jasna na ogólną ocenę pracy i nie umniejszają jej wartości naukowej, która oceniam bardzo wysoko.

Reasumując, praca porusza niezwykle aktualny temat, na podkreślenie zasługuje koncepcja pracy, oraz zastosowana metoda badawcza , która pozwoliła na zrealizowanie postawionego w założeniach celu . Wyniki przedstawione przez Autorkę oprócz jak wspomniałem zrealizowania samego celu badawczego mają też znaczenie praktyczne, mogą zatem być impulsem do podjęcia działań edukacyjnych wśród kobiet, zmierzających ostatecznie do obniżenia odsetka cięć cesarskich poprzez przekazanie wiedzy na temat porodów zabiegowych i naturalnych oraz możliwych metodach znieczulenia.

Praca ma niewątpliwie charakter unikatowy, wyniki oparte są na solidnym badaniu prospektywnym przeprowadzonym na reprezentatywnej grupie kobiet, a ich znaczenie potwierdza dodatkowo fakt, że zostały opublikowane w anglojęzycznym czasopiśmie o znaczącym współczynniku oddziaływania.

W związku z powyższym stwierdzam, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art.187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2018 POZ.1668) i wnoszę do Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie lek. Agnieszki Jodzis do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

dr hab. med. Piotr Sobiczewski, prof. NIO-PIB

Dr hab. n. med. Piotr Sobiczewski
specjalista ginekolog onkolog
02-796 Warszawa
ul. Wąwozowa 8 m 185
4284860

